Proje Yöneticisinden Mesaj

DOI: 10.70020/BI.20260804.F3

Ergenlik, madde kullanımına ilişkin en kalıcı örüntülerin şekillendiği yaşam evresidir; aynı zamanda önleme çalışmalarının en etkili olabileceği dönemdir. Ancak Kuzey Kıbrıs'ta bu tür önleme çalışmalarının tasarlanması ve hedeflendirilmesi için gerekli olan bilimsel kanıtlar henüz yeterli değildir. Bu kitap, söz konusu boşluğun giderilmesine katkı sağlamak amacıyla hazırlanmıştır. Kitapta, Avrupa Alkol ve Diğer Uyuşturucular Okul Araştırması Projesi'nin (ESPAD) Kuzey Kıbrıs ayağından elde edilen bulgular sunulmaktadır. Araştırma, Kasım ve Aralık 2025 tarihlerinde, tamamen anonim koşullar altında ve standartlaştırılmış ESPAD 2019 Ana Anketi kullanılarak 15–16 yaşlarındaki 1.049 onuncu sınıf öğrencisiyle gerçekleştirilmiştir.

Ortaya çıkan tablo hem güven verici hem de yol göstericidir. Alkol, Kuzey Kıbrıs'taki ergenler arasında açık ara en yaygın kullanılan madde iken esrar ve diğer yasa dışı maddelerin kullanımı düşük düzeyde kalmaktadır. İncelediğimiz tüm sonuçlarda iki unsur, dikkat çekici bir tutarlılıkla ergenlerde madde kullanımının en güçlü yakınsal ilişkili faktörleri olarak öne çıkmaktadır: akranların madde kullanımı ve maddelere erişimin kolay olduğu yönündeki algı. Okul devamsızlığı bağımsız bir risk göstergesi olarak ortaya çıkarken, ebeveyn denetiminin görünürdeki koruyucu rolü, akran etkisi modele dâhil edildiğinde zayıflamaktadır. Birbiriyle örtüşen bu örüntüler açık ve uygulanabilir bir mesaj vermektedir: Kuzey Kıbrıs'taki önleme çalışmaları yalnızca bireylere yönelik telkinlere değil, gençlerin sosyal çevrelerine, akranlarına ve maddelere erişimlerine odaklanmalıdır.

Kitap, dokuz bölüm boyunca ilerleyen tek ve bütünlüklü bir argüman etrafında yapılandırılmıştır. Çalışmanın temelini oluşturan araştırma yönetişimi ve etik çerçeveden başlayarak kuramsal temeller, örnekleme ve ölçüm süreçleri ele alınmakta; ardından ergenlerde madde kullanımının ayrıntılı betimsel epidemiyolojisi sunulmaktadır. Daha sonra nikotin ve elektronik sigara kullanımı, alkol kullanımı ve sarhoşluk ile diğer davranışlara ilişkin maddeye özgü analitik modeller ortaya konulmaktadır. Son bölümde ise önleme politikalarına yön vermek amacıyla geliştirilen, topluma atfedilebilir payları ve risk sıralama çerçevesini de içeren bütünleşik bir sentez kapsamında tüm bulgular bir araya getirilmektedir. Kitap boyunca verilerin neleri doğruladığı,

nelere işaret ettiği ve henüz hangi sorulara yanıt veremediği açık bir biçimde birbirinden ayrılmıştır.

Bu araştırma, Kuzey Kıbrıs Başbakanlık Uyuşturucu ile Mücadele Komisyonunun etik onayı ve sürekli gözetimi altında, Helsinki Bildirgesi ve Genel Veri Koruma Tüzüğü hükümlerine uygun olarak yürütülmüştür. Katılım gönüllü ve anonim olarak gerçekleştirilmiş; ebeveynler ve velilerden yazılı bilgilendirilmiş onam, her bir öğrenciden ise bilgilendirilmiş olur alınmıştır. Etik ve yönetişime ilişkin belgelerin tamamı bu kitabın eklerinde sunulmaktadır.

Bu kapsamda bir çalışma hiçbir zaman tek bir kişinin eseri değildir. Analitik titizlikleri, özverileri ve istikrarlı katkıları bu projenin her aşamasında vazgeçilmez olan ortak yazarlarım Teyfide Tecel Hatipoğlu ve Melis Yağmur Minas'a özellikle ve gönülden teşekkür ederim. Onların katkıları olmadan bu kitabın tamamlanması mümkün olmazdı. Bilimsel yetkinliği, cömertliği ve editorial rehberliğiyle bu kitabı ölçülemeyecek derecede güçlendiren ve argümanlarının daha açık ve etkili hale gelmesini sağlayan editörümüz Prof. Dr. Dr. (h.c.) Marilyn A. Huestis'e derin şükranlarımı sunarım.

Kurumsal destekleri, etik gözetimleri ve gençlerin korunmasına yönelik ortak bağlılıkları dolayısıyla Kuzey Kıbrıs Başbakanlık Uyuşturucu ile Mücadele Komisyonu (KKTC Başbakanlık Uyuşturucu ile Mücadele Komisyonu) personeline; ayrıca çalışma boyunca sağladıkları sürekli mesleki, kurumsal ve lojistik destek nedeniyle Dr. Zafer Bekiroğulları Psikolojik Hizmetler Ltd. Personeline içten teşekkürlerimi sunarım. Meslektaş dayanışmaları ve sağladıkları entelektüel ortam nedeniyle Uluslararası Bilişsel ve Davranışçı Psikoterapiler Derneği (CBPis) üyelerine de ayrıca minnettarım.

Son olarak, bu araştırmayı mümkün kılan okul müdürlerine, öğretmenlere, ebeveynlere ve her şeyden önce Kuzey Kıbrıs'taki öğrencilere en derin teşekkürlerimi sunarım. Burada toplanan bilimsel kanıtların hem onlara hem de kendilerinden sonra gelen kuşaklara yarar sağlamasını içtenlikle temenni ediyorum.

Dr. Zafer Bekiroğulları
Baş Araştırmacı ve Proje Koordinatörü
KKTC Başbakanlık Uyuşturucu ile Mücadele Komisyonu adına